Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 355 ՇԱԲԱԹ 19 ՄԱՐՏ 1877

ԼՐԱՏԻՐ

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՏՆՕՐԷՆ ԽՄԲԱԳԻՐ
ԵՒ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՏՆԻՒ Մ. ԹԻԹԻԶՆՏՃԵԱՆ

ԳԻՆ 20 ՓԱՐԱՅ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Գալաթիա Բերէմպէ Բազար
Իշի Խանի դէմը Սամուր փո-
ղոց Թիւ 12

Լրագրոյս նախորդ ԺԱ-երը կ'երեւոյ Ջերմապրաւոնը, Ջի ԺԵրեք 60 էջ։

Բաժանորդաց պակաս ԺԱ-երը չեն կ'որոնուիր։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՀԱՑ ԴԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շար. տես Թիւ 349

ՍԻՆԹ-ՄԻՔԼՕՇ ԿԱ ՃՕՐՃՕՎ

Ա.յս քաղաքը Հունդարիոյ վաճառականոյ կեդրոնն է։ 50 տարի առաջ 140 տուն Հայ կ'գտնուի եղեր հոս, բայց հիմա 40 տուն հազիւ կայ, որոյմէ շատ քիչը գիտեն հայերէն, ինչքան որ այս քաղաքը Մաճառաց կ'վերաբերի, բայց և այնպէս Հայերն ունէի դործակցնոյ և հարուստ ըլլալնուն պատճառաւ, մինչև 1848 ի յեղափոխութիւնը այս քաղքին կառավարութիւնն ալ Հայոց ձեռքն էր ճիշդ կեռլայի պէս, իսկ այսօր Հայոց քով իրենց առջի հարբսուԹեան ու աղդեցութեան քառորդն անդամ չէ մնացած։

Հայք դեղեցիկ եկեղեցի մ'ունեին, որոյ ճակատը դրուած է «չինեցաւ եկեղեցիս Թվին 1733ին ձօրճօվի Հայոց Ծախքովը Թորոսի Ագանց և Ղազար Օհաննիսեանի հոդաբարձութեան օրով»։ Ունին քահանայ մը որ նա ևս հազիւ քանի մը բառ հայերէն դիտէ։ Ցեղոյս այժմու Հայերուն ամենքն ալ վաճառական են, և մէջերնին աղքատ չկայ բնաւ։

ՍԻԲՎԻՋ

Հոս ալ ճիշդ վերինին նման, ասկէ 60 տարի առաջ 50 տուն Հայ կայ եղեր, իսկ այսօր 17 տուն կը դտնուի, որոյ մէկն ալ հայերէն չը դիտէ։ Ա.յս քաղաքին ալ կառավարութիւնը Հայոց ձեռքն է եղեր առաջուց, որոյմէ բոլորովին առնուած է այժմ։ Գեղեցիկ եկեղեցի մը և վանատուն մ'ունին, ժողովուրդը ոչ այնքան հարուստ է, դրեթէ յատուկ քահանայ չունին, այլ լսթին քահանայէ պատարագ կ'տեսնեն։ Ա.յս տեղի Հայ ժողովուրդը տակաւին տոկմամբ կ'յիշէ այն կատարած որ տեղի ունեցեր է 1694ին Թաթարաց ձեռօքը, որ տաճն Հայ ժողովուրդը դեռ լուսաւորչական է եղեր, երբ Թաթարք զայն քաղաքը կ'պաշարեն, Ս. Սարդսի չաբաթ օրը յանկարծ եկեղեցւոյ վրայ կ'յարձակին պատարագի ժամանակ, և բոլոր ժողովուրդը քահանայով միատեղ ընդամենը 148 հոդի անխնայ Թրէ կ'անցնեն, այնպէս որ մէկին ալ չ'պղատեր։ Ա.յժմ յիշեալ եկեղեցւոյ մէջ Քրիստոսի 1011 Թուականին գրուած մադաղաթեայ Աւետարան մը կայ։ Ժողովուրդը ապէտ է։

ՏԷՎԱ

Ա.յս քաղաքը քանի մը Հայ ընտանիք կայ, ունին եկեղեցի մը զոր լատինք գրաւած են։ Հայերը յատուկ քահանայ չունենալով լսթինաց հովուութեան ներքև են. իրենք բոլորն ալ վաճառական են, և հայերէն չեն դիտեր։

ՆԱՍՍՕ

Առաջներն 40 տուն հայ կայ եղեր հոս, ամենքն ալ խիստ հարուստ և վաճառական, իսկ այսօր 20 տուն չեղներ։ Ս. Լուսաւորիչ անուամբ վանատուր եկեղեցի մ'ունին իր կալուածներովն ու ժողովրդատեաի առաջնորդարանովը։ Ա.յս ալ լատինաց ձեռքն անցած է այսօր։

ՍԱՍ ՍԻՊԻՇ

Ա.յս դեղեցիկ քաղքին մէջ տեղը հոյակապ և մեծաշէն եկեղեցի մը կայ, զոր Հայերն կառուցեր են։ Ամբողջ Թրանսիլվանիոյ մէջ դրեթէ չը կայ ասոր նմանը ճաշակի և դեղեցկութեան կողմանէ, զոր այսօր բազդատական Սաքսոնիայիկ դրաւելով իրենց ժողովարան ըրած են։

Հայ մ'երբ այս ահագին եկեղեցին որ տեսնայ, Աննոյոց ատակովը չհնուած, բարձր գմբեթով ու Թանձր պատերով, անհնար է որ որոշէն հառաչք մը չարձակէ ու աչքին արտասուքը բռնել կարենայ։

Տակաւին եկեղեցւոյ ճակատը կեցած է մեծ խաչը, զոր բազդատականք հրաման չունին վար առնելու, մինչև որ ինքն իրեն ինկնայ։

Հոս ընդ ամենը 8 տուն Հայ կայ, որք կնաւլային եկած են, և վաճառական են, մասնաւոր երէց չունին այլ լատինաց քահանայները կ'հովուեն զիրենք։ Ա.յս ընտանեաց մէջ երեք անձինք կան, որոց քով ազդութեան զգացումք դեռ կենդանի ու վառ մնացած է, որոնք են կայծակս, կրեկոր Սինկոդ և Լուքաչիդրիդ որ։

* * *

Ս.տոյ քաղաքէն մինչև Պեշդ Նայի ամհմանադլուխը խել մը քաղաքներ կան, ինչպէս են Ա.յնուտ, Ա.պրուէթ, Դուբատ, Ռեվին, Քեղտի վաշարհէլ, Մօռուչ վաշարհէլը Նօքվառօդ, Դեմինայ, Սիպին, ՏԷԺ և այն. որոց մէջ 5էն մինչև 15 կամ 20 տուն Հայ ընտանիքներ կ'գտնուին, խիստ հարուստ վաճառական, մէջերնուն չատ քիչերն հայերէն դիտեն, իսկ ամենքն ալ լատին քահանայից հովուութեանը տակ են, ասով հանդերձ կրօնասէր են և փոքր ինչ ալ ազգասիրական զգացում մ'ունին, բայց չատը Մաճառաց հետ խնամութիւն ունի։

Ա.սկէ ղատ Թրանսիլվանիոյ որ գիւղն որ մտնես, անհնար է որ Հայ մը չ'դտնուի, ինչպէս որ երկրագործ Հայերը դրեթէ միչտ գիւղերը կ'բնակին։ Ուսոի որ գիւղացին հարցուի Թէ Հայ կա՞յ հոն, խսկոյն կը տանի ցոյց կ'տայ, իսկ այն Հայը կը տեսնես որ իր Հայ բլլալը չ'գիտեր, այնքան Հայոց վրայ խօսք եղած չէ որ ինքն ալ մոռցած է իր Հայ բլլալը և կամ կուրանայ Հայ բլլալը Հայոց վրայ բնաւ գաղափար և ծանօթութիւն չունենալուն և մեծ ազգ մ'բլլալը չ'գիտնալուն պատճառաւ, բայց երբ Հայոց վրայ գոհայուսիչ և ուրախառիթ լուրեր հաղորդուի իրենց, կ'սկսի վրանին չատ քիչ ազգային զգացմանց արթննալուն նշաններն տեսնուիլ։ Կ'ըսեն Թէ «մեզ «այսպէս բաներ պատմող և իմացնող

Մուրատ Ա. Ղազարյանի հետ մեր զրույցը տեղի ունեցավ Ալեքսանդրապոլի «Ազգային» հյուրանոցի ընդարձակ սենյակներից մեկում։ Ես ներս մտա ճիշտ այն պահին, երբ նա ավարտում էր իր ճաշը։ Ինձ տեսնելով՝ նա ոտքի կանգնեց, ինձ ընդառաջ եկավ և ջերմորեն սեղմեց ձեռքս։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը հասակով բարձրահասակ է, կազմվածքով՝ ուժեղ։ Նրա ամբողջ արտաքինից զգացվում է ուժ և առողջություն։ Նա ինձ թվաց մոտ 40 տարեկան։ Նրա դեմքի գծերը խիստ են, բայց ոչ կոպիտ։ Ուշադիր նայելով նրան՝ կարելի է նկատել, որ նա ունի ոչ միայն ուժեղ կամք, այլև մեծ համակրանք դեպի մարդիկ։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը ծնվել է Ալեքսանդրապոլում։ Նրա հայրը եղել է հարուստ վաճառական։ Մուրատը մանկությունն անցկացրել է հոր տանը, ստացել է տնային դաստիարակություն։ Հետագայում նա ուսումը շարունակել է Ալեքսանդրապոլի գիմնազիայում, որտեղ սովորել է մինչև 1905 թվականը։

— Ինչպե՞ս եք դուք հիշում ձեր մանկությունը,— հարցրի ես նրան։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը մի պահ լռեց, ապա պատասխանեց.

— Ես հիշում եմ իմ մանկությունը որպես ուրախ և հոգսերից զերծ ժամանակ։ Մեր տունը միշտ լի էր հյուրերով, և ես սիրում էի լսել մեծերի զրույցները։ Հայրս շատ էր սիրում գրքեր, և մեր տանը միշտ կային նոր գրքեր։ Ես սկսեցի կարդալ վաղ տարիքից և շատ շուտ սիրեցի գրականությունը։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատմեց, որ գիմնազիայում սովորելու տարիներին նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել ուսանողական շարժմանը։ Նա եղել է գիմնազիայի ուսանողական գրադարանի կազմակերպիչներից մեկը և ինքն է հավաքել գրքերի մեծ մասը։

— Ինչպե՞ս հավաքեցիք գրքերը,— հարցրի ես։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը ժպտաց և պատասխանեց.

— Ես գնում էի հարուստ տներ և խնդրում էի, որ նվիրեն գրքեր։ Շատերը սիրով տալիս էին, ոմանք՝ ոչ։ Բայց ես չհուսահատվեցի և հավաքեցի մոտ 1500 հատոր գրքեր։

Ես հարցրի, թե ինչ գրքեր էին նրան առավել հետաքրքրում։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ինձ հետաքրքրում էին պատմական գրքերը, հատկապես Հայոց պատմությունը։ Ես կարդում էի Մովսես Խորենացուց, Ղազար Փարպեցուց, Ագաթանգեղոսից։ Այդ գրքերը ինձ մեծ ազդեցություն գործեցին։ Ես սկսեցի հասկանալ, որ մեր ժողովուրդն ունի հարուստ անցյալ, և որ մենք պարտավոր ենք այդ անցյալը ճանաչել։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը նաև պատմեց, որ գիմնազիայում սովորելու տարիներին նա սկսել է գրել իր առաջին հոդվածները։ Դրանք տպագրվել են տեղական թերթերում։

— Ինչպե՞ս էին կոչվում այդ թերթերը,— հարցրի ես։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Դրանցից մեկը կոչվում էր «Ալեքսանդրապոլի լրաբեր», մյուսը՝ «Շիրակ»։ Ես գրում էի հիմնականում գրականության և պատմության մասին։ Առաջին հոդվածս, որ տպագրվեց, նվիրված էր Րաֆֆու ստեղծագործությանը։

Ես հարցրի, թե ինչ ազդեցություն է ունեցել Րաֆֆին նրա վրա։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Րաֆֆին ինձ սովորեցրեց սիրել հայրենիքը և ատել անարդարությունը։ Նրա գրքերը ինձ համար դարձան դպրոց։ Ես սկսեցի հասկանալ, որ գրողը պետք է ոչ միայն գրի, այլև ապրի այնպես, որ իր խոսքերը համապատասխանեն իր գործերին։

Ես հարցրի, թե ինչ ծրագրեր ունի նա ապագայի համար։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես ուզում եմ շարունակել գրել, ուզում եմ ավարտել իմ վեպը, որի վրա աշխատում եմ արդեն մի քանի տարի։ Բայց ամենից շատ ուզում եմ, որ իմ գրքերը հասնեն ժողովրդին, որ մարդիկ կարդան դրանք և մտածեն։

Ես հարցրի, թե ինչ է նշանակում գրողի համար ճանաչում։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ճանաչումը գրողի համար ոչ թե պարգևներ են կամ պաշտոններ, այլ այն, որ մարդիկ սկսեն կարդալ նրա գրքերը, քննարկել դրանք, վիճել դրանց շուրջ։ Եթե գրողի գրքերը ոչ ոքի չեն հետաքրքրում, ապա նա ապրում է իզուր։

Ես հարցրի, թե ինչ է նա կարծում ժամանակակից հայ գրականության մասին։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես կարծում եմ, որ հայ գրականությունն այսօր ապրում է դժվար ժամանակներ։ Շատ գրողներ ստիպված են լռել, շատ գրքեր չեն տպագրվում։ Բայց ես հավատում եմ, որ ճշմարտությունը միշտ կհաղթի, և որ մեր գրականությունը նորից կծաղկի։

Ես հարցրի, թե ինչ խորհուրդ կտա նա երիտասարդ գրողներին։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես կասեի նրանց, որ նրանք չվախենան ասել իրենց ասելիքը, որ նրանք սիրեն իրենց ժողովրդին և հավատան իրենց ուժերին։ Եվ որ նրանք միշտ հիշեն, որ գրականությունը ծառայություն է, ոչ թե կարիերա։

Մուրատ Ա. Ղազարյանի հետ զրույցը տևեց մոտ երկու ժամ։ Նա ինձ տպավորեց որպես խորաթափանց, ուժեղ կամքի տեր և իր գործին նվիրված մարդ։ Նրա խոսքերը ինձ համար դարձան դասեր։

Ես հրաժեշտ տվեցի նրանից և դուրս եկա հյուրանոցից։ Ալեքսանդրապոլի փողոցներով քայլելիս ես մտածում էի Մուրատ Ա. Ղազարյանի մասին, նրա գրքերի մասին, նրա ճակատագրի մասին։ Եվ ես զգում էի, որ հանդիպել եմ մարդու, որի հետ ապագայում ևս շատ կխոսեմ։

(1) Ինչպես ցույց են տալիս հետագա տեղեկությունները, Ա. Ղազարյանը ոչ միայն ավարտել է վեպը, այլև հրատարակել է այն։ Վեպը կոչվում է «Ալեքսանդրապոլի լրաբեր»։ Ա. Ղազարյանը նաև հրատարակել է «Հայոց պատմության դասագիրք» և «Ալեքսանդրապոլի գիմնազիայի պատմությունը»։ Ա. Ղազարյանը մահացել է 1938 թվականին։

— Ինչպե՞ս էին կոչվում այդ թերթերը,— հարցրի ես։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Դրանցից մեկը կոչվում էր «Ալեքսանդրապոլի լրաբեր», մյուսը՝ «Շիրակ»։ Ես գրում էի հիմնականում գրականության և պատմության մասին։ Առաջին հոդվածս, որ տպագրվեց, նվիրված էր Րաֆֆու ստեղծագործությանը։

Ես հարցրի, թե ինչ ազդեցություն է ունեցել Րաֆֆին նրա վրա։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Րաֆֆին ինձ սովորեցրեց սիրել հայրենիքը և ատել անարդարությունը։ Նրա գրքերը ինձ համար դարձան դպրոց։ Ես սկսեցի հասկանալ, որ գրողը պետք է ոչ միայն գրի, այլև ապրի այնպես, որ իր խոսքերը համապատասխանեն իր գործերին։

Ես հարցրի, թե ինչ ծրագրեր ունի նա ապագայի համար։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես ուզում եմ շարունակել գրել, ուզում եմ ավարտել իմ վեպը, որի վրա աշխատում եմ արդեն մի քանի տարի։ Բայց ամենից շատ ուզում եմ, որ իմ գրքերը հասնեն ժողովրդին, որ մարդիկ կարդան դրանք և մտածեն։

Ես հարցրի, թե ինչ է նշանակում գրողի համար ճանաչում։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ճանաչումը գրողի համար ոչ թե պարգևներ են կամ պաշտոններ, այլ այն, որ մարդիկ սկսեն կարդալ նրա գրքերը, քննարկել դրանք, վիճել դրանց շուրջ։ Եթե գրողի գրքերը ոչ ոքի չեն հետաքրքրում, ապա նա ապրում է իզուր։

Ես հարցրի, թե ինչ է նա կարծում ժամանակակից հայ գրականության մասին։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես կարծում եմ, որ հայ գրականությունն այսօր ապրում է դժվար ժամանակներ։ Շատ գրողներ ստիպված են լռել, շատ գրքեր չեն տպագրվում։ Բայց ես հավատում եմ, որ ճշմարտությունը միշտ կհաղթի, և որ մեր գրականությունը նորից կծաղկի։

Ես հարցրի, թե ինչ խորհուրդ կտա նա երիտասարդ գրողներին։

Մուրատ Ա. Ղազարյանը պատասխանեց.

— Ես կասեի նրանց, որ նրանք չվախենան ասել իրենց ասելիքը, որ նրանք սիրեն իրենց ժողովրդին և հավատան իրենց ուժերին։ Եվ որ նրանք միշտ հիշեն, որ գրականությունը ծառայություն է, ոչ թե կարիերա։

Մուրատ Ա. Ղազարյանի հետ զրույցը տևեց մոտ երկու ժամ։ Նա ինձ տպավորեց որպես խորաթափանց, ուժեղ կամքի տեր և իր գործին նվիրված մարդ։ Նրա խոսքերը ինձ համար դարձան դասեր։

Ես հրաժեշտ տվեցի նրանից և դուրս եկա հյուրանոցից։ Ալեքսանդրապոլի փողոցներով քայլելիս ես մտածում էի Մուրատ Ա. Ղազարյանի մասին, նրա գրքերի մասին, նրա ճակատագրի մասին։ Եվ ես զգում էի, որ հանդիպել եմ մարդու, որի հետ ապագայում ևս շատ կխոսեմ։

(1) Ինչպես ցույց են տալիս հետագա տեղեկությունները, Ա. Ղազարյանը ոչ միայն ավարտել է վեպը, այլև հրատարակել է այն։ Վեպը կոչվում է «Ալեքսանդրապոլի լրաբեր»։ Ա. Ղազարյանը նաև հրատարակել է «Հայոց պատմության դասագիրք» և «Ալեքսանդրապոլի գիմնազիայի պատմությունը»։ Ա. Ղազարյանը մահացել է 1938 թվականին։

ասի իր անկախութեամբը կընայ պետութիւն մ՚ըլլալ, անկախութիւն չըլլայ նէ՝ պետութիւն եղած չըլլար, այս անտարբեր միջամտութեան սկզբունքը կառավարութեանց համաղգային օրինացը հակառակ է, արտաքին միջամտութիւնն չընդունելով յամառութիւն և համակրութիւն ըրած չենք համարիր, օրէնքն ու սկզբունքն անանկ կ՚պահանջեն։

Ջայն մը.—Հապ պէտք ենք ըսել թէ մենք Աստուծոյ օգնականութեանը ապաւինած պիտի գործենք։

Մրագրին առաջին ընթերցումն ատարեվով Հասան Ֆէհմի էֆ. և ուրիշ մէկ քանիներ խօսք ուղեվով առնունին տրմոնադրել տալն։

Առենապետ.—Մանաժողովնիս չատ տղէկ աշխատեր և չատ լաւ խմբագրեր է, չնորհակալ եմ։ Սակայն վաղուընէ յետոյ ժամը 4ին ալ վիճաբանութեան սկսելս կանոնը ընդունելս ենք, օրերը կերկննան կոր, ոտքութիւնն ալ երբ խորհրդարանէս ներս թափանցէ՝ վիճաբանութիւնը դըժուար կըլլայ, բայց երբ կանոնի գալու ըլլանք, մինչև կէս օր 3 ժամ ի՛աշխատի՝ լաւ կըլլայ։ Հինգշաբթի վիճաբանութեան սկսինք, գործ չառաջ տանինք։

Ամենքը միաբան.—Այո՛, այո՛, շատ աղէկ կըլլայ։

Առեանը կ՚փակուի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Լոնտրա 30 մարտ

Մարլիսի անդ. դեսպան Գ. Լէյնարտ՝ կ. Պոլսոյ անդ. դեսպան անուանեցաւ առ այժմ որչափ ատեն որ Սըր Հէնրի Իւերթի բացակայ դառնալ իւր պաշտօնէն։ Այդ քնութիւնը ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառեց։

Մօլնէնկ Բօսթ թերթին մէջ հրատարակեալ կէս պաշտօնական պատարութիւն մը կ՚ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ և Անգլիոյ մէջ համաձայնութիւնը կատարեալէս հաստատուած է, և թէ այսօր կամ վաղը Բըլօթօքըլն ալ կատարգըուի։

29 մարտ

Հաւատի կ՚կարծուի թէ Անգլիա, վինաթափութեան խնդրոյն վերաբերեալ Ռուսիոյ հետ բանակցութեան մանելը հեռքի թողլով, առ այժմ Բրօթօքըլն ատորագրել պրպղեր է։

Բարէզ 29 մարտ

Լոնտրայէն առնուած մանաւոր տեղեկութեանց նայելով, Դրան եւ Ռուսիոյ միանդամայն բանակիներնին ցրուելու պայմանին վրայ բանակցութիւններն կ՚շարունակուին եղեր, առ որ եթէ Բ. Դուռն ալ հաւանութիւն տայ՝ համաձայնութիւն մը կը յուսացուի։

Վիէննա 29 մարտ

Անգլիոյ պաշտօնէից ժողովը անգլիական առաջարկութեանց դէմ Ռուսիոյ ըրած առաջարկութիւններն՝ երէկ ընդուներ է. և ռուսական բանակը ցրուելու խնդրոյն վերաբերեալ գլխաւոր դժուարութիւնն ըստ սկզբան լուծուած պէտք է նկատել։

Բրօթօքօլի խմբագրութեանը վերջապէս բանակցութիւնը դեռ կ՚շարունակէ։

Ս. Բէթերսպուրկ 29 մարտ

Բրօթօքօլն ստորագրելու խընդրոյն նկատմամբ վերջնական և որոշ պատասխան մը տալու հրաւիրուելով Անգլիա Ռուսիոյ կողմէն, անդ. պաշտօնէից ժողովը երէկ յայտներ է թէ, ղօրքերը ցրուելու խնդիրը մէկդի թողլով, Բրօթօքօլը Ռուսիոյ առաջարկածին պէս ստորագրելու տրամադիր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը երէկ Ցնորքըլը մզկիթը միջօրէի աղօթքը կատարելէն յետոյ, Բէրլիէվ Բիալէ շրջենաւով Սև ծովու նեղուցի նաւահորմը աչքէ անցնելու ելաւ ու երեկոյին պալատը վերադարձաւ։

—Անգլիոյ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը արդիւնով ու թոզ չհասկցուի որ Սըր Հէնրի Իւերթի նորէն մայրաքաղաքս դառնայ, սորա վարած Պօլսոյ դեսպանութիւնը քննադատութեան և մեղադրանաց արժանի գտնելնուն համար, անդ. կառավարութիւնն ալ Մարլիսի իր դեսպանը Սըր Իւերթի տեղ Պօլսոյ անգլիական դեսպան անուաներ է։

—Երէկ հասած հեռագիրը մը կըսէ թէ Միտհաթ քաշա Միլան հասնելով, մօտ օրէն ալ Բարիզ պիտի մեկնի։

—Հեռագրոյ վերատեսուչ Նաւվէր քաշա Լա Թիւրքիի մէջ նամակ հրատարակելով, կ՚հերքէ իրեն նըպակասմամբ եղած այն պրպտութիւնը թէ հեռագրական դործակալոյց ամսականը մեճիտ դրամէն թղթադրամի իջեցնելու որոշուած ինքն առաջարկած ըլլայ, այլ ընդհակառակըն յիշեալ առաջարկութեան չատ դէմ կեցած ըլլալը վկայելով, կը յայտնէ թէ քովը պաշտօնական դիրեր կան իր այս ըսածին ճշմարտութիւնն ի հարկին հաստատելու համար։

—Բէշիքթաշի մէջ ի նպաստ օսմ. բանակին հիւանդացը արուած պարահանդէսներէն գոյացեալ հանդանակութեանց արդիւնքը, 4820 ֆիօրինի դումար մ՚այս անդամ Բէշիքթաշի օսմ. հիւպատոսին ձեռօքը հասղրկուեր է։

—Գարատաղի պատգամաւորք հեռագրաւ հրահանգ ընդուներ են որ եթէ Բ. Դուռը պնդէ իր ժերժողական պատասխանին վրայ, վութեան իրենց երկիրը դառնալու։ կըսուի թէ վաղը ճանբայ կելլենն, եթէ համաձայնութիւն մը հաստատուիլ անկարելի ըլլայ։

—Հինգշաբթի օր կայս. պալատը տեղի ունեցած պաշտօնէից ժողովոյն մէջ՝ ստացը տերութեանց կողմէն վերջերս եղած առաջարկութիւններն նըկատողութեան առնուելով, երկրին իրաւունքը պահպանելու համար ամէն միջոց ձեռք առնելու, առանց մէջ մտնելու, ոտքերնին ծռմ։ նահատակութեամբ հեռացնել և Մուսթահիզըզ բռնած բանակը ցրուել առաջարկող երկու պահանջումներուն ալ ի պատասխանի՝ պիտի ցերեկ խորշը ծռմ։ նահատակութիւնի՝ պիտի ցրուելը կամ հեռացնելը, ընչպէս նաև Մուսթահիզըզի բանակն ալ ներքին բարեկարգութիւնը պահպանելու միջոց մ՚եղած ըլլալով զայդ պահելը կամ ցրուելը՝ միմիայն Բ. Դրան կամքին կ՚պատկանի և ուրիշն առ այդ միջամտելու իրաւունք չունենալը վճռապէս որոշուեր է։

—Բէրլինէ էֆ. առին օրը Պէլգրատէն վերադարձին մեծ նպարպոսն և Սավֆէթ քաշայի տեսակցութեան երկարելով կըսուի թէ կարևոր իրողութիւններ հաղորդեր է։

Իսկ Սէլամէթ կըսէ թէ հաղորդածը Միլան իշխանին չնորհակալութեան դիրն է եղեր։

—Բլաք քա ղօրապետին ալ մայրաքաղաքիս մեկնիլը հանելուկ մը դարձաւ։ Լրաթերթ ծանուցին թէ դշ. օր իտալիա մեկներ է։ այսօր ալ կըսեն թէ տակաւին հաս է, ինչ կարևորութիւն ունի չեմք դիտեր դորա երթալը կամ հաս մնալը։

—Թէյալի արտօնատեր Թ. Գասապ էֆ. իրեն նկատմամբ արուած եռամեայ բանտարկութեան դատավճիռը, դէմ վերակոչման (իսթինաֆ) դիմեր է։

—Ոստիկանութեան վերատեսուչ Համմի բաշայի նախագահութեամբը նոր ծանտարմայի կազմութեան մը համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ։

—Գարատաղի պատգամաւորք նորէն հեռագրաւ հրահանգ ընդուներ են որ ճանբայ ելլելնին քիչ մը սպասեն ալ առ այժմ ուշացնեն։

—Թունուզի սպարապետ Բիւրթէմ քաշա եչ. օր վեհ. Սուլթանին ներկայանալով, Ն. վեհափառութեանէն ընդունեց Թունուզի պէյին ղրկած կաւելիք կարտ. հրամարտակը և ընծայ եղած թանկագին սուրը։ Նմանապէս վեհ. Սուլթանը մէկ մէկ գոհարազարդ քնչատուփ ալ Բիւրթէմ քաշայի և խարէտտին քաշայի համար ընծայ տուեր է։ Բիւրթէմ քաշա այսօր ճանբայ կելլենէ իտալիոյ ճանբով Թունուզ դառնալու։

Լոնտրա 30 մարտ.—Տէյլի Նիուզ կ՚դատաքննէ Գ. Լէյնարտի կ. Պոլսոյ դեսպան անուանումը, ըսելով թէ նա համակիր է Թուրքիոյ։

Բէթերսպուրկ 30 մարտ.—Ազանս Բիւս կ՚ծանուցանէ թէ Բրօթօքօլը վաղը (չբ. օր) Լոնտրայի մէջ պիտի ստորագրուի։

Հռոմ 30 մարտ.— Պապին ծանր բաչես հիւանդանալը ստոյգ չէ։

ՇԱՐԱԿԱՆՔ

ՏԱՂՔ ԵՒ ԱԼԵԼՈՒԻՔ

ԱՒԱԳ ՇԱՀԱԹՈՒՆ

Ի ՊԷՏՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԱՆՈՒԱՆՑ

կ՚ծախուի ի տպար. Հայաստանեայց և բոլոր դրավաճառաց քով գին 100 փրայ։ վարժարանաց հասմար հարիւրին տասը զեղչ կըլլայ։

ԱԶԳ

ՅՈՒՐՔԵՆԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՅԵՐԵՎԵԱՅ ԵՒ ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ

ուր դաղրիերէնի խօսակցութիւնը

պարտաւորիչ է

Վարժարան նախակրթական

ու երկրորդական ուսմանց

Կէսիկ փաշայի մեծ վողոյին վարի ծայրը, դեղագործի խանութին վրայ թիւ 115 ընդարձակ և օդասէտ տունը 6 ամսէ ի վեր վարժարանի վերածուած է մեր տերնօրէնութեան ներքև. յաճախող մանկտւոյն թիւն է իբր չխուռն. 11 պաշտօնեայք կան վարժարանիս մէջ, որք ամենայն ճշդութեամբ և արգիւնաւոր կերպիւ կ'դաստիարակեն աշակերտներն ու աշակերտուհիները։

Ուրիշ հայ վարժարանաց մէջ ընդհանրապէս գանուած ուսմունքներէն զատ, որոց աւանդելու մէթոտը Սուլթանիէ վարժարանին մէթոտին նման է, կատարելն նաև քնագիտութիւն, տօմարագիտութիւն, պատմ. եւրոպ՛ նօթա (ձայնական երաժշտ.) և աղջկանց համար ձև ու կար ուսուցանելու մեծ ջանք կընէ։ Գաղղիերէնի, թրքադիտութեան և երկրաչափութեան բարձրագոյն դասերը ղրկեր բոլորովին գաղղիերէնով կաւանդուին, իսկ միւս դասերն հայերէն. թէ՛ աշակերտք և թէ՛ աշակերտուհիք ճաշի, պտօտանաց և հանգստեան ատեններ գաղղիերէն խօսելու պարտաւորեալ են. այս բանիս ղիրենք վարժեցնելու համար վարժարանս մեսյուն պաշտօնեայ մ'ունի, որմէն օր ալ խօսակցելու վարժութեան դաս կաւանդուի։

Վարժարանս կընդունի նաև երեք տարեկան մանչ և աղջիկ մանուկներ, որոց դաստիարակութիւնը դորովալիր վարժուհւոյ մը յանձնուած է, և որոց համար Գերմանիոյ մէջ դործածուած ըզօսալի և օգտակար խաղալիքներ կան վարժարանիս մէջ։ Պզտիկ մանկանց ամսական թոշակն է 1 արծ. մճա. եռամսեայն կանխիկ։ Լեզու և ուսմունք ուսանողաց ամսական թոշակն է 2 արծ. մճա. եռամսեայն կանխիկ. անոնք որ ցերեկեայ հաշը վարժարանէն ընել կուզեն, ամսական 3 ջուրծ. մ՛ճիտ ա՛ւելի վճարելու են։

Գիշերօթիկ աշակերտներն ամեն կողմանէ ու հանգստութիւն կ'վայելեն մեր ընտանեաց մէջ, իբրև թէ իրենց տունն ըլլային. այսպիսեաց եռամսեայ թոշակն է 8 օսմ. ոսկի կանխիկ. դասատուներէն զրկուելիք տղայք պէտք է որ մայրաքաղաքիս մէջ իրենց ծնողաց կամ պաշտպանաց հոգատարութիւն ունենան։

Ծաղիկ չինել սովրիլ ուզող տիկնայք և աղջկունք ալ կընդունուին վարժարանիս մէջ յատուկ սակարկութեամբ։ Բնականի ուսման յատուկ չանք կընէ, դասատուն է բնիկ դաղ. Օրիորդ Տալիէ, վկայեալ Բարիզու Երաժշտական վարժարանէն (քօնսերվատուար)։ բնաւ դաս առնուլ ուզողներն եթէ վարժարանիս աշակերտներէն են, պիտի վճարեն ամսական 2 1/2 արծ. մճիտ. իսկ եթէ դրսէն միայն բնաւ դաս առնելու տիկնայք կամ օրիորդք գան՝ 3 արծթ. մճա. եռամսեայն կանխիկ։

Ուղղը կրնայ այցելել վարժարանիս. ընդարձակ տեղեկութեանց համար ևս պէտք է վարժարան դալով տնօրէնութեան հետ տեսակցիլ։

Տէր և Տնօրէն

77 մայիս — Ա. Ա. Մոլէնեան

Խառքէօյաէ Բրօթէսթանթ ժողովարանէն էթիխալինաէ պուլունան վասը պիր արաս սաթըլըր օլուպ, վէ խթէչէնէ խթէսիդի մըգտարը վէրիլէպիլիճեդինաէն, դիւտաէ մա լիւմաթ ալմադ խթէչէնլէր Դալա Թատա Մինասեան Ամերիկան մա զազասընտա Մինասեան Պետրոս աղայա միւրաճաաթ իլլէմէլէրի իչան օլունուր։

Դալաթիա Ոիր. 12 մարտ

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց	14 18
Գոց	« 14 17
Բարձր գին	14 21
Ցած գին	14.03

Փոխ. 65/ր	Ֆր. 74
» 65 ր	» 75
« 69 ր	» 68 50
» 73 ր	» 65 50
Գանձատոմս	23 .—
Սօսիէթէ ժէնէրալ	3·08
Սօսիէթէ Օթօման	2.15
Պանք տը Փօնսթ.	3.12
Փրէտի ժէնէրալ	3-60
Թրամվէյ »	1-55
Րում. երկաթուղի	36 50
Րումլ. կարօն	
Փօնս. »	
Տոկոս	—
Րըբօր	—
Հէվռէսիզ	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

(Օ.Մ. ՝ի 100 դեն ի հարկ)

Անգլ. ոսկի	109.35
Գաղղ. »	87.28
Ֆօլ	89.10
Ֆարպօն արծաթ	16.25
» Թղթադրամ	14.
Փրըմից	51.20
Հինգնոց	14.20
Մէճիտիէ	15 25
Ճերմակ մէճիտ	4. 25
Պղինձ	160.—
Թղթադրամ դոցուած	1:8.—

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

ԲԱՆԱԼԻ

ԱՆԴՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՔՈՒԻ

ՎԱՍՆ ՀԱՅՈՑ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

Սչհատաւարեաց

Դ. Պաղպաղէճեան

Անդղիերէն լեզուն դիւրաւ ուսուցանելու ընթացքով յօրինուած սոյն գերագոյն թիւնը, որուն իւրաքանչիւր կանոնայ վրայ առանձին առանձին հրահանգներ գրուած են խիստ դիւրաւսոյ ոճով, կը ծախուի Զաքմաքճըլար Յակոբեան խան թիւ 12 Մրամեան տպարանը և Մէրճան գրավաճառ Արապեան Պաղտասար աղայի խանութը Գին 2 ու կէս ֆր.

ԾՈՎԸՆ ԶՐ ԲՈՆՈՒԵԼՈՒ ԴԵՂ.

Բաղադրութեամբ

Լ. ՏԻՒՆԵԱ. ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Ծովային ճանապարհաց համար անհրաժեշտ եղած սոյն հեղուկը որ ամեն անգամ ծովէ լուռնուելուն մէկ խահուէի դդալ մը սոյն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով լամած առեներ մարդ վերստին իւր հանդարտ ու առողջ վիճակը կստանայ, կը գտնուի Լ. Յիւնեայի դեղարանը, Դալաթիա Մեծ վողոց, թիւ 108 մէկ չորք 2 ու -կս ֆր. գնով։

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱՋԱՆ ԴՏՆՈՒԱՍ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍԷ

կոչուած ցաւի դեղը բոլորովին խառնելէն ներէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ'դործածուի ու լուացքիս ցաւեր ու հիւանդութիւններ չուտով կը բժշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է։

Ամեն տեսակ գալի, Սատմաքսի, մէջքի կամ Աղիքներու ցաւեր. ու նաև թանչը, Քօլերա և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները այս դեղէն խմելու են հետևեալ կերպով։ Նէս դաւաթ ջուրի մէջ դիր ապուրի գրգալէն աւելի չաքար, վրան լեցուր անուչի գրգալ մը փանասէ, տղէկ մը խառնէ ու խմէ։ Կոկորդի հիւանդութեանց և Ուռեցքի համար դեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուչի գրգալ այն բաղադրութենէն խմէ։ Ցօղացաց բիւմաթիզմ, Ոտքի ցաւի, Սատմաքսի ու տեսակ տեսակ կռնակի ցաւերու համար դուրսէն փանասէ քսելով տղէկ մը չվիճուի է։ Ախտացի ցաւի համար քիչ մը բամպակ փանասէի մէջ թաղխելով ցաւոտ տեղերուն վրայ դնելու է։

Ամեն տեսակ երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանասէ քսել հարկ ըլլայ, եթէ քիչ մ'ալ խմուի աւելի շուտ բժշկութիւն կըլլայ։

Մարմնոյն ապրուած կամ եղմուած տեղերը բժշկելու համար փանդը պատահածին պէս փանասէէն տան տղէկ մը լեղնելու է։ Դանակով և. կարուած վէրքերը բժշկելու համար սրիւնը չի սրբած շուտով մը վէրքը կապելու և կապնն վրայէն փանասէ լեցնելու է մինչև որ լաւ մը Քրջի։ Փանասէն նաև սրտին չրջանը կապրացնէ ու բոլոր բնութիւնը կը զօրացնէ։

Այս դեղին օդտակարութեանը վրայ երկարօրէն դրել աւելորդ կը համարենք. դործածողները զայն միշտ կը գովեն, ուզողը կրնայ անձամբ փորձել. գինն ասան է։ Կը ծախուի Մխիթարեան և Ընկերայ Ա. Մերիճեան վաճառատունը որ ի Դալաթիա Ք. Գալաթայ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷ-ԱԿԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑԻ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ

Քրիստոնէական ուսման գեղեցիկ դասագիրք մ'է, ղոր ազդային քաջ մասնագիտ և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բանիւնն վարդապետ Արժ. Գարեգին Արտանճեանց կ'նուիրէ աղդ. մանկտւոյն և կը պարունակէ

Մասն Ա. Հիմունք հաւատոյ

» Բ. Հին կտակարան

» Գ. Նոր կտակարան

» Դ. Տարերք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պատմութեան։

Արժ. հեղինակը մանկական բարոյականի պատահանեալ դաս մն ալ գրած է՝ի սկիզբն գրքուկիս։

Կը գտնուի Եէնի-ճամի Զիւինկիրլէր ճատէսի Ս. Դ. և Եազմաճեան գրատունը թիւ 2 և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գինն է 2½ սանթիմ։

Դպրոցաց համար և մեծ քանակութեամբ առնուած ատեն հարիւրէն տասը զեղչ կըլլայ։